

«Рассмотрена»

Руководитель ШМО

_____ / _____ /

Протокол № _____

от «__» _____ 20__

«Согласована»

Заместитель директора по
УВР МБОУ «СМСОШ имени
В.Ф.Тарасова»

_____ / _____ /

«__» _____ 20__ г.

«Утверждаю»

Директор МБОУ «СМСОШ
имени В.Ф.Тарасова»

_____ / _____ /

Приказ № _____

от «__» _____ 20__ г.

**Рабочая программа
по татарскому языку для 10 класса**

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Старомокшинская средняя общеобразовательная школа
имени В.Ф.Тарасова» Аксубаевского муниципального района
Республики Татарстан

Мирзяновой Назии Сантбурхановны,
учителя татарского языка и литературы
первой квалификационной категории.

Рассмотрена и принята на заседании
педагогического совета.
Протокол № ____ от _____ августа

Срок реализации: 2018-2019 учебный го

Аңлатма язуы

Эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

-Татарстан Республикасының Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан расланган “Рус телендә урта(тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теле һәм әдәбиятыннан үрнәк программалар”: 1-11 нче сыйныфлар/төз.-авт.:Ф.Ф. Харисов, Ч.М. Харисова, В.А.Гарипова, - Казан: Мәгариф, 2011. – 237 б.

. - Положением о рабочей программе учебных предметов , курсов МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова» , утвержденным приказом от 29.08.2018 г. № 175

-Учебным планом МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова» на 2018-2019 учебный год , утвержденным приказом от 29.08.2018 г № 168, календарным учебным графиком , утвержденным приказом от 29.08.2018 г №171

- Основной образовательной программы среднего общего образования МБОУ «Старомокшинская СОШ им.В.Ф.Тарасова»

Р. С. Абдуллина, Г. М. Шәйхиева. Татар теле: Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнән, 10 нчы сыйныфы өчен дәреслек (татар балалары өчен). – Казан: Татар китап нәшрияты, 2012.-158 б., Татарстанның Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән дәреслек.

Эш программасының эчтәлегә

Белем бирү өлкәсендә татар теле тел белеме, психология, дидактика һәм башка чиктәш фәннәр белән үзара тыгыз бәйләнгән. Өйрәнелә торган материалның эчтәлегә һәм характеры беренче чиратта лингвистика тарафыннан билгеләнелә. Татар теле укытучысы рус телендә үзенчәлекләрен яхшы сиземләргә, аларны истә тотарга бурычлы. Ул ике телгә хас булган охшаш һәм аермалы якларны даими рәвештә күрсәтеп барырга тиеш.

Билгеле булганча, укытуның максаты жәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – ижади фикерләүче, инициативалы, ижтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәүләт телендә һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы, билингваль шәхес формалаштыру.

Гомуми белем бирү мәктәбендә татар телен укытуның максатлары:

- 1) телне тулы бер система буларак күзаллау;
- 2) татар халкының этник төркемнәре һәм диалектлары, төрки телләр, татар теле, татар язуы, татар халкының рухи, әхлакый, мәдәни мирасы турында мәгълүмат бирү;
- 3) татар телен ижтимагый күренеш буларак аңлау, тел нормаларын саклап, тормышның төрле ситуацияләренә бәйле рәвештәтел чараларын дөрес кулланып, аралаша-аңлаша белү;
- 4) тел берәмлекләрен танып, аларны тикшерә, чагыштыра алу һәм аралашуда урынлы куллану күнекмәләрен камилләштерү;
- 5) текст һәм башка мәгълүмати чаралар белән эшләү, аннан кирәкле мәгълүматны ала белүһәм аны тиешенчәүзгәртә алу күнекмәләрен үстерү;
- 6) укучыларның орфографик һәм пунктуацион грамоталылыгын камилләштерү.

Гомуми белем бирү мәктәбендә татар телен укытуның бурычлары:

- 1) укучыларга системалы фәнни белем бирү, аларны ирәкле аралашырга өйрәтү;
- 2) татар әдипләре, чит илләрдәге татарлар, татар сәнгате, татар матбугаты турында күпкырлы мәгълүмат бирү;
- 3) татар әдәби текстларын дөрес интонация белән укырга өйрәтеп, сәнгатьле уку күнекмәләрен булдыру;
- 4) укучыларның лексик-грамматик белемнәрен системалаштыру һәм гомумиләштерү;
- 5) телдән һәм язма сөйләмне лексик-грамматик яктан дөрес һәм эчтәлегә ягыннан эзлекле итеп оештыруга ирешү;
- 6) тәкъдим ителгән тема яки ситуация буенча аралашу осталыкларын камилләштерү.

Белем бирү эчтәлегенә мәжбүри минимумы

Коммуникатив компетенция

Сөйләм эшчәнлегенә төрләр (тыңлап аңлау, сөйләү, уку, язу һәм язма сөйләм) камилләштерелә. Укучы аралашу ситуацияләренә бәйле тел һәм сөйләм берәмлекләрен дөрес, төгәл сайлап, иркен куллана, үз фикерен раслый һәм дәлилли. Төрле стиль һәм жанрга караган текстлар төзи, тәкъдим ителгән текстларның тел үсешенә кайсы этабына каравын күзалый, татар язуы үсешендә кулланылган язу үрнәкләрен аера, тормыш-көнкүреш, фәнни, рәсми эш стильләрен, аларга бәйле сөйләм этикеты нормаларын үзләштерә һәм гамәли куллана, тел-сурәтләү чараларын дөрес һәм төгәл кулланып, рус теленнән татар теленә һәм татар теленнән рус теленә тәржемә ясый.

Лингвистик компетенция

“Сөйләм ситуациясе”, “әдәби тел”, “тел нормасы”, “сөйләм культурасы” төшенчәләре. Татар халкының язу тарихы, орфографик принциплар, орфоэпия. Татар теленә фонетик, График, орфографик, орфоэпик нормалары.

Лексикология фәнненә тармаклары. Сүзнен лексик мәгънәсе, аның үсеш-үзгәреше. Татар теленә сүзлек составын төркемләү.

Фразеологик әйтмәләр, аларның лексик мәгънәсе. Төрле типтагы сүлекләр.

Сүз төзелеше һәм сүз ясальшы, татар теленә сүзлек составын батуда сүз ясальшының роле.

Сүз төркемнәре, аларны төркемләү. Сүз төркемнәренә үзара мөнәсәбәт.

Синтаксисның төп берәмлекләре, аларның төрләр. Текст, текст берәмлекләренә үзара бәйләнеше.

Язма һәм сөйләмә тел, аларга хас үзенчәлекләр. Тел-сурәтләү чаралары.

Этнокультура өлкәсенә караган компетенция

Телнең мәдәнияттән һәм тарихтан аерылгысыз булуына игътибар юнәлтү. Тел берәмлекләрендә, аларның мәгънәләрендә миллилек чагылышын күрә белү, төрле телләрдә уртак төшенчәләренә һәм берәмлекләренә кулланылыш үзенчәлеген, алар аша дөнъяны танып белүдәге уртак һәм аермалы якларын ачыклау.

Укучыларның эзерлек дәрәжәсенә таләпләр:

- телнең төп функциясен белү; тел тармакларының система тәшкил итүенә төшенү;
- татар әдәби теле тарихын, аның үсеш этапларын белү;
- тел белеменә караган иң әһәмиятле төшенчәләрен, билгеләмәләрен белү;
- фонетика, орфоэпия, графика, аваз, фонема төшенчәләрен искә төшерү;
- төрки халыкларның язу тарихын өйрәнү

10 нчы сыйныфта татар теленнән формалашырга тиешле белем – күнекмәләр:

- тормыш-көнкүреш, ижтимагый-мәдәни, фәнни-уку, рәсми эш стильләрен, аларга бәйле булган сөйләм этикеты нормаларын үзләштерү һәм аларны гамәли куллану;
- татар әдәби теленә нормаларын белү һәм аларны телдән һәм язмача сөйләм процессында дөрес файдалану;
- тормыш-көнкүреш, фәнни, рәсми текстларны монологик һәм диалогик характерда, төрле жанрда һәм стильдә язу;
- тел-сурәтләү чараларын дөрес кулланып, төрле стиль һәм жанрдагы текстларны рус теленнән татар теленә һәм татар теленнән рус теленә тәржемә итү.

Программаның эчтәлеге

№	Төп темалар	Белем һәм күнекмәләр
1.	Тел-аралашу чарасы, ижтимагый һәм сәяси күренеш	Сүз – телнең төп өйрәнү берәмлеге. Лексик мәгънә. Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре. Килеп чыгышы ягыннан, кулланылышы буенча, кулланылыш дәрәжәсе ягыннан татар теленең сүзлек составы, фразеологизмнар һәм аларның кулланылышы. Лексикология һәм лексикографиядән алган белем һәм күнекмәләргә гамәлдә куллану.
2.	Язу тарихы	Язу. Рун, уйгур язуы. Татар язу тарихы
3.	Фонетика. Орфоэпия. Графика. Аваз. Фонема	Авазларның ясалу урыннары, сузык һәм тартык авазлар, авазларның дәрәжәсе, сузыклар гармониясе, ирен гармониясе, тартыкларның сөйләмдәге үзгәреше, ижек калыплары, сүз басымы һәм аның үзенчәлекләре, интонация һәм аның үзенчәлекләре, телдәге аерым авазларның, сүзләрнең әйтеш үзенчәлекләре. Фонетика һәм орфоэпиядән алган белем һәм күнекмәләргә гамәлдә куллану.
4.	Лексикология	Сүз – телнең төп өйрәнү берәмлеге. Лексик мәгънә. Бер һәм күп мәгънәле сүзләр. Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәләре. Килеп чыгышы ягыннан , кулланылышы буенча, кулланылыш дәрәжәсе ягыннан татар теленең сүзлек составы, фразеологизмнар һәм аларның кулланылышы. Лексикология һәм лексикографиядән алган белем һәм күнекмәләргә гамәлдә куллану.
5.	10 нчы сыйныфта үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау	Мөстәкыйль эшләү күнекмәләрен камилләштерү
6.	Бәйләнешле сөйләм үстерү (язма эшләр)	Мөстәкыйль эшләү күнекмәләрен камилләштерү
	Барлыгы	Авазларның ясалу урыннары, сузык һәм тартык авазлар , авазларның дәрәжәсе, сузыклар гармониясе, ирен гармониясе, тартыкларның сөйләмдәге үзгәреше, ижек калыплары, сүз басымы һәм аның үзенчәлекләре, интонация һәм аның үзенчәлекләре, телдәге аерым авазларның, сүзләрнең әйтеш үзенчәлекләре. Фонетика һәм орфоэпиядән алган белем һәм күнекмәләргә гамәлдә куллану.

Белем дәрәжәсен тикшерү төрләре

	1 чирек	2 чирек	3 чирек	4 чирек	Еллык
Сәгатьләр саны	8	8	11	8	35
Диктантлар	1	1	1	1	4(2)
Изложениеләр		2	1	-	2(1)
Сочинениеләр	-	1	-	1	2(1)

Татар теленнән еллык арадаш аттестация эше еллык йомгаклау билгесе итеп куела.

Дәреслек

Р. С. Абдуллин, Г. М. Шәйхиева. Татар теле: Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең, 10 нчы сыйныфы өчен дәреслек (татар балалары өчен). – Казан: Татар китап нәшрияты, 2012.-158 б.

Тематик план

№ т/с	Өйрэнелә торган бүлек, уку материалының темасы	Сәгать саны
Тел-аралашу чарасы, ижтимагый һәм сәяси күренеш - 10		
1.	Тел –аралашу чарасы, ижтимагый һәм сәяси күренеш. Телнең төп функцияләре.	1
2.	Дөньядагы телләр һәм аларны төркемләү. Төрки телләр.	1
3.	Кереш диктант.	1
4.	Хаталар өстендә эш. Башка телләр арасында татар теленең урыны.	1
5.	Татар теле белеменең төп тармаклары. Тел һәм сөйләм.	1
6.	Сөйләм үзенчәлекләре. Монологик һәм диалогик сөйләм.	1
7.	Биремле диктант.	1
8.	Хаталар өстендә эш. Сөйләмнең төп берәмлекләре.	1
9.	Тәржемә итү күнегүләре.	1
10	Изложение. ““Госпитальдә””.	1
Фонетика, орфоэпия, графика. Аваз. Фонема – 12		
11.	Фонетика. Аваз һәм хәрәф.	1
12.	Транскрипция. Сузык һәм тартык авазлар.	1
13.	Аваз үзгәрешләре. Сузык авазлар үзгәреше.	1
14.	Контроль диктант. “Декабрь”.	1
15.	Тартык авазлар үзгәреше. Тартык авазлар охшашлану.	1
16.	Тартыкларның чиратлашуы	1
17.	Графика.	1
18.	Сүзгә фонетик график анализ.	1
19	Орфография.	1

20.	Туган тел турында инша язу.	1
21.	Орфоэпия.	1
22.	Язу тарихы.	1
Лексикология - 8		
23	Лексика.Синонимнар һәм антонимнар.	1
24	Күп мәгънәле сүзләр.Омонимнар.	1
25.	Контроль изложение. “Мәктәбем”.	1
26.	Охшаш яңгырашлы сүзләр.Фразеология.	1
27.	Этимология.	1
28.	Телнең сүзлек составы.	1
29.	Контроль сочинение «Дуслар кирәк дөнья көтәргә».	1
30.	Лексикография.	1
Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы - 5.		
31.	Сүз төзелеше.	1
32.	Сүз ясалышы.	1
33.	Йомгаклау контроль диктанты “Аккошлар сере”.	1
34.	Хаталар өстендә эш. Эш кәгазьләре язу.	1
35.	10 нчы сыйныфта үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.	1

Календарь-тематик план

№ т/с	Өйрэнелә торган бүлек, уку материалының темасы	Сәгать саны	Үткәру вакыты	
			Календарь вакыты	Фактик вакыты
Тел-аралашу чарасы, ижтимагый һәм сәяси күренеш - 10				
1.	Тел –аралашу чарасы, ижтимагый һәм сәяси күренеш. Телнең төп функцияләре.	1	08.09	
2.	Дөньядагы телләр һәм аларны төркемләү. Төрки телләр.	1	15.09	
3.	Кереш диктант.	1	22.09	
4.	Хаталар өстендә эш. Башка телләр арасында татар теленең урыны.	1	29.09	
5.	Татар теле белеменең төп тармаклары. Тел һәм сөйләм.	1	06.10	
6.	Сөйләм үзенчәлекләре. Монологик һәм диалогик сөйләм.	1	13.10	
7.	Биремле диктант.	1	20.10	
8.	Сөйләмнең төп берәмлекләре.	1	27.10	
9.	Тәржемә итү күнегүләре.	1	10.11	
10	Изложение. ““Госпитальдә””.		17.11	
Фонетика, орфоэпия, графика. Аваз. Фонема – 12				
11.	Фонетика. Аваз һәм хәрәф.	1	24.11	
12.	Транскрипция. Сузык һәм тартык авазлар.	1	01.12	
13.	Аваз үзгәрешләре. Сузык авазлар үзгәреше.	1	08.12	
14.	Контроль диктант. “Декабрь”.	1	15.12	
15.	Тартык авазлар үзгәреше. Тартык авазлар охшашлану.	1	22.12	
16.	Тартыкларның чиратлашуы	1	12. 01	
17.	Графика.	1	19. 01	
18.	Сүзгә фонетик график анализ.	1	26. 01	
19	Орфография.		02. 02	
20.	Туган тел турында инша язучу.	1	09.02	

21.	Орфоэпия.	1	16. 02	
22.	Язу тарихы.	1	02. 03	
Лексикология - 8				
23	Лексика.Синонимнар һәм антонимнар.	1	09. 03	
24.	Күп мәгънәле сүзләр.Омонимнар.	1	16. 03	
25.	Контроль изложение. “Мәктәбем”.	1	06. 04	
26.	Охшаш яңгырашлы сүзләр.Фразеология.	1	13. 04	
27.	Этимология.	1	20. 04	
28.	Телнең сүзлек составы.	1	04. 05	
29.	Контроль сочинение «Дуслар кирәк дөнья көтәргә».	1	11.05	
30.	Лексикография.	1	11.05	
Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы - 5.				
31.	Сүз төзелеше.	1	18.05	
32.	Сүз ясалышы.	1	18.05	
33.	Йомгаклау контроль диктанты “Аккошлар сере”.	1	22. 05	
34.	Хаталар өстендә эш. Эш кәгазьләре язу.	1	25 05	
35.	10 нчы сыйныфта үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау.	1	25.05	